

ЗАКОН

О ПОТВРЂИВАЊУ КОНВЕНЦИЈЕ О НАДЛЕЖНОСТИ, МЕРОДАВНОМ ПРАВУ, ПРИЗНАЊУ И ИЗВРШЕЊУ ОДЛУКА И САРАДЊИ У МАТЕРИЈИ РОДИТЕЉСКЕ ОДГОВОРНОСТИ И МЕРА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

Члан 1.

Потврђује се Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, која је под окриљем Хашке конференције за међународно приватно право закључена у Хагу 19. октобра 1996. године, у оригиналу на енглеском и француском језику.

Члан 2.

Текст Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, у оригиналу на енглеском језику и у преводу на српски језик гласи:

CONVENTION ON JURISDICTION, APPLICABLE LAW, RECOGNITION, ENFORCEMENT AND CO-OPERATION IN RESPECT OF PARENTAL RESPONSIBILITY AND MEASURES FOR THE PROTECTION OF CHILDREN

Concluded 19 October 1996.

The States signatory to the present Convention,

Considering the need to improve the protection of children in international situations,

Wishing to avoid conflicts between their legal systems in respect of jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of measures for the protection of children,

Recalling the importance of international co-operation for the protection of children,

Confirming that the best interests of the child are to be a primary consideration,

Noting that the Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable in respect of the protection of minors is in need of revision,

Desiring to establish common provisions to this effect, taking into account the United Nations Convention on the Rights of the Child of 20 November 1989,

Have agreed on the following provisions:

CHAPTER I – SCOPE OF THE CONVENTION

Article 1

(1) The objects of the present Convention are:

- a) to determine the State whose authorities have jurisdiction to take measures directed to the protection of the person or property of the child;
- b) to determine which law is to be applied by such authorities in exercising their jurisdiction;
- c) to determine the law applicable to parental responsibility;
- d) to provide for the recognition and enforcement of such measures of protection in all Contracting States;
- e) to establish such co-operation between the authorities of the Contracting States as may be necessary in order to achieve the purposes of this Convention.

(2) For the purposes of this Convention, the term 'parental responsibility' includes parental authority, or any analogous relationship of authority determining the rights, powers and responsibilities of parents, guardians or other legal representatives in relation to the person or the property of the child.

Article 2

The Convention applies to children from the moment of their birth until they reach the age of 18 years.

Article 3

The measures referred to in Article 1 may deal in particular with:

- a) the attribution, exercise, termination or restriction of parental responsibility, as well as its delegation;
- b) rights of custody, including rights relating to the care of the person of the child and, in particular, the right to determine the child's place of residence, as well as rights of access including the right to take a child for a limited period of time to a place other than the child's habitual residence;
- c) guardianship, curatorship and analogous institutions;
- d) the designation and functions of any person or body having charge of the child's person or property, representing or assisting the child;
- e) the placement of the child in a foster family or in institutional care, or the provision of care by kafala or an analogous institution;
- f) the supervision by a public authority of the care of a child by any person having charge of the child;
- g) the administration, conservation or disposal of the child's property.

Article 4

The Convention does not apply to:

- a) the establishment or contesting of a parent-child relationship;
- b) decisions on adoption, measures preparatory to adoption, or the annulment or revocation of adoption;
- c) the name and forenames of the child;

- d) emancipation;
- e) maintenance obligations;
- f) trusts or succession;
- g) social security;
- h) public measures of a general nature in matters of education or health;
- i) measures taken as a result of penal offences committed by children;
- j) decisions on the right of asylum and on immigration.

CHAPTER II – JURISDICTION

Article 5

(1) The judicial or administrative authorities of the Contracting State of the habitual residence of the child have jurisdiction to take measures directed to the protection of the child's person or property.

(2) Subject to Article 7, in case of a change of the child's habitual residence to another Contracting State, the authorities of the State of the new habitual residence have jurisdiction.

Article 6

(1) For refugee children and children who, due to disturbances occurring in their country, are internationally displaced, the authorities of the Contracting State on the territory of which these children are present as a result of their displacement have the jurisdiction provided for in paragraph 1 of Article 5.

(2) The provisions of the preceding paragraph also apply to children whose habitual residence cannot be established.

Article 7

(1) In case of wrongful removal or retention of the child, the authorities of the Contracting State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention keep their jurisdiction until the child has acquired a habitual residence in another State, and

a) each person, institution or other body having rights of custody has acquiesced in the removal or retention; or

b) the child has resided in that other State for a period of at least one year after the person, institution or other body having rights of custody has or should have had knowledge of the whereabouts of the child, no request for return lodged within that period is still pending, and the child is settled in his or her new environment.

(2) The removal or the retention of a child is to be considered wrongful where:

a) it is in breach of rights of custody attributed to a person, an institution or any other body, either jointly or alone, under the law of the State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention; and

b) at the time of removal or retention those rights were actually exercised, either jointly or alone, or would have been so exercised but for the removal or retention.

The rights of custody mentioned in sub-paragraph a above, may arise in particular by operation of law or by reason of a judicial or administrative decision, or by reason of an agreement having legal effect under the law of that State.

(3) So long as the authorities first mentioned in paragraph 1 keep their jurisdiction, the authorities of the Contracting State to which the child has been removed or in which he or she has been retained can take only such urgent measures under Article 11 as are necessary for the protection of the person or property of the child.

Article 8

(1) By way of exception, the authority of a Contracting State having jurisdiction under Article 5 or 6, if it considers that the authority of another Contracting State would be better placed in the particular case to assess the best interests of the child, may either

- request that other authority, directly or with the assistance of the Central Authority of its State, to assume jurisdiction to take such measures of protection as it considers to be necessary, or
- suspend consideration of the case and invite the parties to introduce such a request before the authority of that other State.

(2) The Contracting States whose authorities may be addressed as provided in the preceding paragraph are:

- a) a State of which the child is a national,
- b) a State in which property of the child is located,
- c) a State whose authorities are seised of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage,
- d) a State with which the child has a substantial connection.

(3) The authorities concerned may proceed to an exchange of views.

(4) The authority addressed as provided in paragraph 1 may assume jurisdiction, in place of the authority having jurisdiction under Article 5 or 6, if it considers that this is in the child's best interests.

Article 9

(1) If the authorities of a Contracting State referred to in Article 8, paragraph 2, consider that they are better placed in the particular case to assess the child's best interests, they may either

- request the competent authority of the Contracting State of the habitual residence of the child, directly or with the assistance of the Central Authority of that State, that they be authorised to exercise jurisdiction to take the measures of protection which they consider to be necessary, or
- invite the parties to introduce such a request before the authority of the Contracting State of the habitual residence of the child.

(2) The authorities concerned may proceed to an exchange of views.

(3) The authority initiating the request may exercise jurisdiction in place of the authority of the Contracting State of the habitual residence of the child only if the latter authority has accepted the request.

Article 10

(1) Without prejudice to Articles 5 to 9, the authorities of a Contracting State exercising jurisdiction to decide upon an application for divorce or legal separation of the parents of a child habitually resident in another Contracting State, or for

annulment of their marriage, may, if the law of their State so provides, take measures directed to the protection of the person or property of such child if

a) at the time of commencement of the proceedings, one of his or her parents habitually resides in that State and one of them has parental responsibility in relation to the child, and

b) the jurisdiction of these authorities to take such measures has been accepted by the parents, as well as by any other person who has parental responsibility in relation to the child, and is in the best interests of the child.

(2) The jurisdiction provided for by paragraph 1 to take measures for the protection of the child ceases as soon as the decision allowing or refusing the application for divorce, legal separation or annulment of the marriage has become final, or the proceedings have come to an end for another reason.

Article 11

(1) In all cases of urgency, the authorities of any Contracting State in whose territory the child or property belonging to the child is present have jurisdiction to take any necessary measures of protection.

(2) The measures taken under the preceding paragraph with regard to a child habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10 have taken the measures required by the situation.

(3) The measures taken under paragraph 1 with regard to a child who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in each Contracting State as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

Article 12

(1) Subject to Article 7, the authorities of a Contracting State in whose territory the child or property belonging to the child is present have jurisdiction to take measures of a provisional character for the protection of the person or property of the child which have a territorial effect limited to the State in question, in so far as such measures are not incompatible with measures already taken by authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10.

(2) The measures taken under the preceding paragraph with regard to a child habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10 have taken a decision in respect of the measures of protection which may be required by the situation.

(3) The measures taken under paragraph 1 with regard to a child who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in the Contracting State where the measures were taken as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

Article 13

(1) The authorities of a Contracting State which have jurisdiction under Articles 5 to 10 to take measures for the protection of the person or property of the child must abstain from exercising this jurisdiction if, at the time of the commencement of the proceedings, corresponding measures have been requested from the authorities of another Contracting State having jurisdiction under Articles 5 to 10 at the time of the request and are still under consideration.

(2) The provisions of the preceding paragraph shall not apply if the authorities before whom the request for measures was initially introduced have declined jurisdiction.

Article 14

The measures taken in application of Articles 5 to 10 remain in force according to their terms, even if a change of circumstances has eliminated the basis upon which jurisdiction was founded, so long as the authorities which have jurisdiction under the Convention have not modified, replaced or terminated such measures.

CHAPTER III – APPLICABLE LAW

Article 15

(1) In exercising their jurisdiction under the provisions of Chapter II, the authorities of the Contracting States shall apply their own law.

(2) However, in so far as the protection of the person or the property of the child requires, they may exceptionally apply or take into consideration the law of another State with which the situation has a substantial connection.

(3) If the child's habitual residence changes to another Contracting State, the law of that other State governs, from the time of the change, the conditions of application of the measures taken in the State of the former habitual residence.

Article 16

(1) The attribution or extinction of parental responsibility by operation of law, without the intervention of a judicial or administrative authority, is governed by the law of the State of the habitual residence of the child.

(2) The attribution or extinction of parental responsibility by an agreement or a unilateral act, without intervention of a judicial or administrative authority, is governed by the law of the State of the child's habitual residence at the time when the agreement or unilateral act takes effect.

(3) Parental responsibility which exists under the law of the State of the child's habitual residence subsists after a change of that habitual residence to another State.

(4) If the child's habitual residence changes, the attribution of parental responsibility by operation of law to a person who does not already have such responsibility is governed by the law of the State of the new habitual residence.

Article 17

The exercise of parental responsibility is governed by the law of the State of the child's habitual residence. If the child's habitual residence changes, it is governed by the law of the State of the new habitual residence.

Article 18

The parental responsibility referred to in Article 16 may be terminated, or the conditions of its exercise modified, by measures taken under this Convention.

Article 19

(1) The validity of a transaction entered into between a third party and another person who would be entitled to act as the child's legal representative under

the law of the State where the transaction was concluded cannot be contested, and the third party cannot be held liable, on the sole ground that the other person was not entitled to act as the child's legal representative under the law designated by the provisions of this Chapter, unless the third party knew or should have known that the parental responsibility was governed by the latter law.

(2) The preceding paragraph applies only if the transaction was entered into between persons present on the territory of the same State.

Article 20

The provisions of this Chapter apply even if the law designated by them is the law of a non-Contracting State.

Article 21

(1) In this Chapter the term "law" means the law in force in a State other than its choice of law rules.

(2) However, if the law applicable according to Article 16 is that of a non-Contracting State and if the choice of law rules of that State designate the law of another non-Contracting State which would apply its own law, the law of the latter State applies. If that other non-Contracting State would not apply its own law, the applicable law is that designated by Article 16.

Article 22

The application of the law designated by the provisions of this Chapter can be refused only if this application would be manifestly contrary to public policy, taking into account the best interests of the child.

CHAPTER IV – RECOGNITION AND ENFORCEMENT

Article 23

(1) The measures taken by the authorities of a Contracting State shall be recognised by operation of law in all other Contracting States.

(2) Recognition may however be refused:

a) if the measure was taken by an authority whose jurisdiction was not based on one of the grounds provided for in Chapter II;

b) if the measure was taken, except in a case of urgency, in the context of a judicial or administrative proceeding, without the child having been provided the opportunity to be heard, in violation of fundamental principles of procedure of the requested State;

c) on the request of any person claiming that the measure infringes his or her parental responsibility, if such measure was taken, except in a case of urgency, without such person having been given an opportunity to be heard;

d) if such recognition is manifestly contrary to public policy of the requested State, taking into account the best interests of the child;

e) if the measure is incompatible with a later measure taken in the non-Contracting State of the habitual residence of the child, where this later measure fulfils the requirements for recognition in the requested State;

f) if the procedure provided in Article 33 has not been complied with.

Article 24

Without prejudice to Article 23, paragraph 1, any interested person may request from the competent authorities of a Contracting State that they decide on the recognition or non-recognition of a measure taken in another Contracting State. The procedure is governed by the law of the requested State.

Article 25

The authority of the requested State is bound by the findings of fact on which the authority of the State where the measure was taken based its jurisdiction.

Article 26

(1) If measures taken in one Contracting State and enforceable there require enforcement in another Contracting State, they shall, upon request by an interested party, be declared enforceable or registered for the purpose of enforcement in that other State according to the procedure provided in the law of the latter State.

(2) Each Contracting State shall apply to the declaration of enforceability or registration a simple and rapid procedure.

(3) The declaration of enforceability or registration may be refused only for one of the reasons set out in Article 23, paragraph 2.

Article 27

Without prejudice to such review as is necessary in the application of the preceding Articles, there shall be no review of the merits of the measure taken.

Article 28

Measures taken in one Contracting State and declared enforceable, or registered for the purpose of enforcement, in another Contracting State shall be enforced in the latter State as if they had been taken by the authorities of that State. Enforcement takes place in accordance with the law of the requested State to the extent provided by such law, taking into consideration the best interests of the child.

CHAPTER V – CO-OPERATION

Article 29

(1) A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention on such authorities.

(2) Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial units shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial or personal extent of their functions. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which any communication may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

Article 30

(1) Central Authorities shall co-operate with each other and promote co-operation amongst the competent authorities in their States to achieve the purposes of the Convention.

(2) They shall, in connection with the application of the Convention, take appropriate steps to provide information as to the laws of, and services available in, their States relating to the protection of children.

Article 31

The Central Authority of a Contracting State, either directly or through public authorities or other bodies, shall take all appropriate steps to:

- a) facilitate the communications and offer the assistance provided for in Articles 8 and 9 and in this Chapter;
- b) facilitate, by mediation, conciliation or similar means, agreed solutions for the protection of the person or property of the child in situations to which the Convention applies;
- c) provide, on the request of a competent authority of another Contracting State, assistance in discovering the whereabouts of a child where it appears that the child may be present and in need of protection within the territory of the requested State.

Article 32

On a request made with supporting reasons by the Central Authority or other competent authority of any Contracting State with which the child has a substantial connection, the Central Authority of the Contracting State in which the child is habitually resident and present may, directly or through public authorities or other bodies,

- a) provide a report on the situation of the child;
- b) request the competent authority of its State to consider the need to take measures for the protection of the person or property of the child.

Article 33

(1) If an authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 contemplates the placement of the child in a foster family or institutional care, or the provision of care by kafala or an analogous institution, and if such placement or such provision of care is to take place in another Contracting State, it shall first consult with the Central Authority or other competent authority of the latter State. To that effect it shall transmit a report on the child together with the reasons for the proposed placement or provision of care.

(2) The decision on the placement or provision of care may be made in the requesting State only if the Central Authority or other competent authority of the requested State has consented to the placement or provision of care, taking into account the child's best interests.

Article 34

(1) Where a measure of protection is contemplated, the competent authorities under the Convention, if the situation of the child so requires, may request any authority of another Contracting State which has information relevant to the protection of the child to communicate such information.

(2) A Contracting State may declare that requests under paragraph 1 shall be communicated to its authorities only through its Central Authority.

Article 35

(1) The competent authorities of a Contracting State may request the authorities of another Contracting State to assist in the implementation of measures of protection taken under this Convention, especially in securing the effective

exercise of rights of access as well as of the right to maintain direct contacts on a regular basis.

(2) The authorities of a Contracting State in which the child does not habitually reside may, on the request of a parent residing in that State who is seeking to obtain or to maintain access to the child, gather information or evidence and may make a finding on the suitability of that parent to exercise access and on the conditions under which access is to be exercised. An authority exercising jurisdiction under Articles 5 to 10 to determine an application concerning access to the child, shall admit and consider such information, evidence and finding before reaching its decision.

(3) An authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 to decide on access may adjourn a proceeding pending the outcome of a request made under paragraph 2, in particular, when it is considering an application to restrict or terminate access rights granted in the State of the child's former habitual residence.

(4) Nothing in this Article shall prevent an authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 from taking provisional measures pending the outcome of the request made under paragraph 2.

Article 36

In any case where the child is exposed to a serious danger, the competent authorities of the Contracting State where measures for the protection of the child have been taken or are under consideration, if they are informed that the child's residence has changed to, or that the child is present in another State, shall inform the authorities of that other State about the danger involved and the measures taken or under consideration.

Article 37

An authority shall not request or transmit any information under this Chapter if to do so would, in its opinion, be likely to place the child's person or property in danger, or constitute a serious threat to the liberty or life of a member of the child's family.

Article 38

(1) Without prejudice to the possibility of imposing reasonable charges for the provision of services, Central Authorities and other public authorities of Contracting States shall bear their own costs in applying the provisions of this Chapter.

(2) Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States concerning the allocation of charges.

Article 39

Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States with a view to improving the application of this Chapter in their mutual relations. The States which have concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary of the Convention.

CHAPTER VI – GENERAL PROVISIONS

Article 40

(1) The authorities of the Contracting State of the child's habitual residence, or of the Contracting State where a measure of protection has been taken, may deliver to the person having parental responsibility or to the person entrusted with

protection of the child's person or property, at his or her request, a certificate indicating the capacity in which that person is entitled to act and the powers conferred upon him or her.

(2) The capacity and powers indicated in the certificate are presumed to be vested in that person, in the absence of proof to the contrary.

(3) Each Contracting State shall designate the authorities competent to draw up the certificate.

Article 41

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which they were gathered or transmitted.

Article 42

The authorities to whom information is transmitted shall ensure its confidentiality, in accordance with the law of their State.

Article 43

All documents forwarded or delivered under this Convention shall be exempt from legalisation or any analogous formality.

Article 44

Each Contracting State may designate the authorities to which requests under Articles 8, 9 and 33 are to be addressed.

Article 45

(1) The designations referred to in Articles 29 and 44 shall be communicated to the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law.

(2) The declaration referred to in Article 34, paragraph 2, shall be made to the depositary of the Convention.

Article 46

A Contracting State in which different systems of law or sets of rules of law apply to the protection of the child and his or her property shall not be bound to apply the rules of the Convention to conflicts solely between such different systems or sets of rules of law.

Article 47

On relation to a State in which two or more systems of law or sets of rules of law with regard to any matter dealt with in this Convention apply in different territorial units:

(1) any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit;

(2) any reference to the presence of the child in that State shall be construed as referring to presence in a territorial unit;

(3) any reference to the location of property of the child in that State shall be construed as referring to location of property of the child in a territorial unit;

(4) any reference to the State of which the child is a national shall be construed as referring to the territorial unit designated by the law of that State or, in

the absence of relevant rules, to the territorial unit with which the child has the closest connection;

(5) any reference to the State whose authorities are seised of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage, shall be construed as referring to the territorial unit whose authorities are seised of such application;

(6) any reference to the State with which the child has a substantial connection shall be construed as referring to the territorial unit with which the child has such connection;

(7) any reference to the State to which the child has been removed or in which he or she has been retained shall be construed as referring to the relevant territorial unit to which the child has been removed or in which he or she has been retained;

(8) any reference to bodies or authorities of that State, other than Central Authorities, shall be construed as referring to those authorised to act in the relevant territorial unit;

(9) any reference to the law or procedure or authority of the State in which a measure has been taken shall be construed as referring to the law or procedure or authority of the territorial unit in which such measure was taken;

(10) any reference to the law or procedure or authority of the requested State shall be construed as referring to the law or procedure or authority of the territorial unit in which recognition or enforcement is sought.

Article 48

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which comprises two or more territorial units each of which has its own system of law or set of rules of law in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply:

a) if there are rules in force in such a State identifying which territorial unit's law is applicable, the law of that unit applies;

b) in the absence of such rules, the law of the relevant territorial unit as defined in Article 47 applies.

Article 49

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which has two or more systems of law or sets of rules of law applicable to different categories of persons in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply:

a) if there are rules in force in such a State identifying which among such laws applies, that law applies;

b) in the absence of such rules, the law of the system or the set of rules of law with which the child has the closest connection applies.

Article 50

This Convention shall not affect the application of the Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, as between Parties to both Conventions. Nothing, however, precludes provisions of this Convention from being invoked for the purposes of obtaining the return of a child who has been wrongfully removed or retained or of organising access rights.

Article 51

In relations between the Contracting States this Convention replaces the Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable in respect of the protection of minors, and the Convention governing the guardianship of minors, signed at The Hague 12 June 1902, without prejudice to the recognition of measures taken under the Convention of 5 October 1961 mentioned above.

Article 52

(1) This Convention does not affect any international instrument to which Contracting States are Parties and which contains provisions on matters governed by the Convention, unless a contrary declaration is made by the States Parties to such instrument.

(2) This Convention does not affect the possibility for one or more Contracting States to conclude agreements which contain, in respect of children habitually resident in any of the States Parties to such agreements, provisions on matters governed by this Convention.

(3) Agreements to be concluded by one or more Contracting States on matters within the scope of this Convention do not affect, in the relationship of such States with other Contracting States, the application of the provisions of this Convention.

(4) The preceding paragraphs also apply to uniform laws based on special ties of a regional or other nature between the States concerned.

Article 53

(1) The Convention shall apply to measures only if they are taken in a State after the Convention has entered into force for that State.

(2) The Convention shall apply to the recognition and enforcement of measures taken after its entry into force as between the State where the measures have been taken and the requested State.

Article 54

(1) Any communication sent to the Central Authority or to another authority of a Contracting State shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into the official language or one of the official languages of the other State or, where that is not feasible, a translation into French or English.

(2) However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 60, object to the use of either French or English, but not both.

Article 55

(1) A Contracting State may, in accordance with Article 60,

a) reserve the jurisdiction of its authorities to take measures directed to the protection of property of a child situated on its territory;

b) reserve the right not to recognise any parental responsibility or measure in so far as it is incompatible with any measure taken by its authorities in relation to that property.

(2) The reservation may be restricted to certain categories of property.

Article 56

The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals convoke a Special Commission in order to review the practical operation of the Convention.

CHAPTER VII – FINAL CLAUSES

Article 57

(1) The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Eighteenth Session.

(2) It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

Article 58

(1) Any other State may accede to the Convention after it has entered into force in accordance with Article 61, paragraph 1.

(2) The instrument of accession shall be deposited with the depositary.

(3) Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the six months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph b of Article 63. Such an objection may also be raised by States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the depositary.

Article 59

(1) If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that the Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

(2) Any such declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

(3) If a State makes no declaration under this Article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 60

(1) Any State may, not later than the time of ratification, acceptance, approval or accession, or at the time of making a declaration in terms of Article 59, make one or both of the reservations provided for in Articles 54, paragraph 2, and 55. No other reservation shall be permitted.

(2) Any State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the depositary.

(3) The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification referred to in the preceding paragraph.

Article 61

(1) The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval referred to in Article 57.

(2) Thereafter the Convention shall enter into force:

a) for each State ratifying, accepting or approving it subsequently, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

b) for each State acceding, on the first day of the month following the expiration of three months after the expiration of the period of six months provided in Article 58, paragraph 3;

c) for a territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 59, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification referred to in that Article.

Article 62

(1) A State Party to the Convention may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units to which the Convention applies.

(2) The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period.

Article 63

The depositary shall notify the States Members of the Hague Conference on Private International Law and the States which have acceded in accordance with Article 58 of the following:

a) the signatures, ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 57;

b) the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 58;

c) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 61;

d) the declarations referred to in Articles 34, paragraph 2, and 59;

e) the agreements referred to in Article 39;

f) the reservations referred to in Articles 54, paragraph 2, and 55 and the withdrawals referred to in Article 60, paragraph 2;

g) the denunciations referred to in Article 62.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the 19th day of October 1996, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Eighteenth Session.

КОНВЕНЦИЈА О НАДЛЕЖНОСТИ, МЕРОДАВНОМ ПРАВУ, ПРИЗНАЊУ И ИЗВРШЕЊУ ОДЛУКА И САРАДЊИ У МАТЕРИЈИ РОДИТЕЉСКЕ ОДГОВОРНОСТИ И МЕРА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

Закључена 19. октобра 1996. године.

Државе потписнице ове Конвенције,

Полазећи од потребе унапређења заштите деце у ситуацијама са међународним елементом,

У жељи да избегну сукобе правних система у материји надлежности, меродавног права, признања и извршења мера за заштиту деце,

Свесне значаја међународне сарадње у области заштите деце,

Потврђујући да најбољи интерес детета треба да буде од највеће важности,

Констатујући неопходност да се измени Конвенција од 5. октобра 1961. године о надлежности органа и меродавном праву у материји заштите малолетника,

У жељи да у том циљу установе заједничке одредбе, водећи рачуна о Конвенцији Уједињених нација о правима детета од 20. новембра 1989. године,

Сагласиле су се о следећим одредбама:

ГЛАВА I – ОБИМ ПРИМЕНЕ КОНВЕНЦИЈЕ

Члан 1.

(1) Циљеви ове Конвенције су:

а) одређивање државе чији су органи надлежни за предузимање мера за заштиту личности или имовине детета;

б) одређивање права које ће ти органи примењивати у вршењу своје надлежности;

в) одређивање меродавног права за родитељску одговорност;

г) обезбеђивање признања и извршења тих мера заштите у свим државама уговорницама;

д) успостављање сарадње између органа држава уговорница која је неопходна за остваривање циљева Конвенције.

(2) За потребе ове Конвенције, израз „родитељска одговорност“ обухвата родитељско право, као и сваки други сличан однос којим се одређују права, овлашћења и одговорности родитеља, старатеља или других законских заступника према личности и имовини детета.

Члан 2.

Конвенција се примењује на децу од тренутка њиховог рођења до навршених 18 година.

Члан 3.

Мере предвиђене у члану 1. могу се, између осталог, односити на:

а) стицање, вршење, престанак или ограничење родитељске одговорности, као и на њено преношење;

б) право на старање, укључујући право на старање о личности детета и нарочито право на одређивање боравишта детета, као и право на виђање детета, које обухвата и право да се дете на одређено време одведе ван места свог уобичајеног боравишта;

в) старатељство, туторство и сличне правне установе;

г) одређивање лица или органа надлежних за старање о личности или имовини детета, заступање и пружање помоћи детету, као и њихових функција;

д) смештај детета у хранитељску породицу или у установу за заштиту деце или пружање заштите путем установе кафала или неке друге сличне установе;

ђ) надзор јавних органа овлашћених за старање о детету над сваким лицем коме је дете поверено на старање;

е) управљање, заштиту или располагање имовином детета.

Члан 4.

Конвенција се не примењује на:

а) утврђивање или оспоравање очинства, односно материнства;

б) одлуке о усвојењу, мере које претходе усвојењу, као и поништај или раскид усвојења;

в) лично име детета;

г) еманципацију;

д) обавезе издржавања;

ђ) траст и наслеђивање;

е) социјално осигурање;

ж) јавне мере општег карактера у области образовања или здравља;

з) мере које су одређене према детету као извршиоцу кривичног дела;

и) одлуке о праву на азил и усељавање.

ГЛАВА II – НАДЛЕЖНОСТ

Члан 5.

(1) Судски или управни органи државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште надлежни су да одреде мере за заштиту личности и имовине детета.

(2) Ако дете заснује уобичајено боравиште у другој држави уговорници, надлежни су органи државе новог уобичајеног боравишта детета, осим у случају из члана 7.

Члан 6.

(1) За децу избеглице и децу која су, услед догађаја у њиховој земљи, међународно расељена, надлежност предвиђену у ставу 1. члана 5. врше органи државе уговорнице на чијој се територији та деца налазе услед расељавања.

(2) Одредба претходног става примењује се и на децу чије се уобичајено боравиште не може утврдити.

Члан 7.

(1) У случају незаконитог одвођења или задржавања детета, органи државе уговорнице у којој је дете имало уобичајено боравиште непосредно пре задржавања односно одвођења задржавају надлежност све док дете не стекне уобичајено боравиште у другој држави и:

а) свако лице, установа или друго тело које има право старања не пристане на то одвођење односно задржавање, или

б) дете у тој другој држави борави у периоду од најмање годину дана од тренутка када је лице, установа или друго тело које има право старања сазнало или морало сазнати где се дете налази, ниједан поступак по захтеву за враћање детета поднет у том периоду није у току, а дете се прилагодило новој средини.

(2) Одвођење или задржавање детета сматра се незаконитим:

а) ако је тиме повређено право на старање, било заједничко или самостално, које припада лицу, установи или другом телу, према праву државе у којој је дете имало уобичајено боравиште непосредно пре одвођења односно задржавања; и

б) ако се у тренутку одвођења или задржавања то право стварно вршило, било заједнички било самостално, или би се вршило да није дошло до одвођења односно задржавања.

Право на старање наведено у тачки а) става 2. овог члана, између осталог, може бити засновано на закону, на одлуци суда или органа управе или на споразуму који производи дејство по праву те државе.

(3) Све док органи наведени у ставу 1. овог члана задржавају надлежност, органи државе уговорнице у коју је дете одведено или у којој је задржано могу одредити само хитне мере неопходне за заштиту личности или имовине детета, у складу са чланом 11.

Члан 8.

(1) Изузетно, ако орган државе уговорнице надлежан на основу чл. 5. или 6. сматра да би у конкретном случају орган друге државе уговорнице био у бољем положају да оцени најбољи интерес детета, може:

- затражити од тог другог органа, непосредно или уз помоћ централног органа те државе, да преузме надлежност за одређивање мера заштите које сматра неопходним, или

- прекинути поступак и упутити странке да поднесу такав захтев органу те друге државе.

(2) Државе уговорнице чијим се органима може поднети захтев наведен у претходном ставу су:

а) држава чији је дете држављанин;

б) држава у којој се налази имовина детета;

в) држава чијим је органима поднет захтев за развод или законску раставу родитеља детета или за поништај њиховог брака;

г) држава са којом дете има значајну везу.

(3) Органи из ст. 1. и 2. овог члана могу да приступе размени мишљења.

(4) Орган коме је поднет захтев из става 1. овог члана може преузети надлежност уместо органа надлежног на основу чл. 5. или 6., ако сматра да је то у најбољем интересу детета.

Члан 9.

(1) Ако органи државе уговорнице наведени у члану 8. став 2. сматрају да су у бољем положају да у конкретном случају процене најбољи интерес детета, могу:

- затражити од надлежног органа државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште, непосредно или уз помоћ централног органа те државе, да им се дозволи да заснују надлежност за одређивање мера заштите које сматрају неопходним, или

- упутити странке да такав захтев поднесу органима државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште.

(2) Органи из става 1. овог члана могу да приступе размени мишљења.

(3) Орган који подноси захтев може преузети надлежност уместо органа државе уговорнице уобичајеног боравишта детета само ако је овај други орган прихватио захтев.

Члан 10.

(1) Без утицаја на чл. 5. – 9, органи државе уговорнице надлежни за развод, законску раставу или поништај брака родитеља детета које има уобичајено боравиште у другој држави уговорници, могу, ако им право њихове државе дозвољава, одредити мере за заштиту личности или имовине тог детета:

а) ако у тренутку покретања поступка један од родитеља уобичајено борави у тој држави и један од њих је титулар родитељске одговорности у односу на то дете, и

б) ако су родитељи, односно друго лице које је титулар родитељске одговорности у односу на то дете прихватили надлежност ових органа за одређивање мера и ако је таква надлежност у најбољем интересу детета.

(2) Надлежност за одређивање мера за заштиту детета из става 1. овог члана престаје чим одлука којом се усваја или одбија захтев за развод, законску раставу или поништај брака постане правноснажна или се тај поступак оконча из другог разлога.

Члан 11.

(1) У свим хитним случајевима, органи сваке државе уговорнице на чијој територији се налази дете или његова имовина надлежни су за одређивање неопходних мера заштите.

(2) Мере одређене на основу става 1. овог члана у односу на дете које има уобичајено боравиште у другој држави уговорници, престају да важе чим органи надлежни на основу чл. 5. – 10. одреде мере које захтева ситуација.

(3) Мере одређене на основу става 1. овог члана у односу на дете које има уобичајено боравиште у држави неугворници престају да важе у свакој држави уговорници чим мере које захтева ситуација, одређене од стране органа друге државе, буду признате у држави уговорници у питању.

Члан 12.

(1) Осим у случају из члана 7, органи државе уговорнице на чијој се територији налази дете или његова имовина надлежни су за одређивање мера заштите личности или имовине детета привременог карактера и чије је дејство ограничено на територију те државе, уколико оне нису неспојиве са мерама које су већ одредили органи надлежни на основу чл. 5. – 10.

(2) Мере одређене на основу става 1. овог члана у односу на дете које има уобичајено боравиште у држави уговорници престају да важе чим органи надлежни на основу чл. 5. – 10. донесу одлуку о мерама заштите које би ситуација могла захтевати.

(3) Мере одређене на основу става 1. овог члана у односу на дете које има уобичајено боравиште у држави неуговорници престају да важе у држави уговорници у којој су те мере одређене чим мере које захтева ситуација, одређене од стране органа друге државе, буду признате у држави уговорници у питању.

Члан 13.

(1) Органи државе уговорнице надлежни за одређивање мера заштите личности или имовине детета на основу чл. 5. – 10. дужни су да се уздрже од одлучивања ако су у тренутку покретања поступка већ биле затражене сличне мере од органа друге државе уговорнице, надлежних на основу чл. 5. – 10, а њихово разматрање је још увек у току.

(2) Одредба става 1. овог члана не примењује се ако су се органи којима је захтев за одређивање мера првобитно поднет огласили ненадлежним.

Члан 14.

Мере одређене на основу чл. 5. – 10. остају на снази у границама онога што је њима предвиђено чак и када, услед промењених околности, више не постоји основ на коме је надлежност била заснована, све док их органи надлежни према овој Конвенцији не измене, замене или укину.

ГЛАВА III – МЕРОДАВНО ПРАВО

Члан 15.

(1) Органи држава уговорница надлежни на основу одредаба Главе II примењују своје право.

(2) Међутим, уколико је то потребно ради заштите личности или имовине детета, органи из става 1. овог члана могу изузетно применити или узети у обзир и право друге државе са којом је ситуација значајно повезана.

(3) У случају промене уобичајеног боравишта детета у другу државу уговорницу, на услове за спровођење мера одређених у држави претходног уобичајеног боравишта примењује се, од тренутка промене, право те друге државе.

Члан 16.

(1) За стицање или престанак родитељске одговорности непосредно на основу закона, без учешћа суда или органа управе, меродавно је право државе у којој дете има уобичајено боравиште.

(2) За стицање или престанак родитељске одговорности на основу споразума или једностраног акта, без учешћа суда или органа управе, меродавно је право државе у којој дете има уобичајено боравиште у тренутку када споразум или једнострани акт производе дејство.

(3) Родитељска одговорност која постоји према праву државе уобичајеног боравишта постоји и након стицања новог уобичајеног боравишта у другој држави.

(4) Ако се уобичајено боравиште детета промени, за стицање родитељске одговорности непосредно на основу закона од стране лица које до тада није било њен титулар, меродавно је право државе новог уобичајеног боравишта.

Члан 17.

За вршење родитељске одговорности меродавно је право државе у којој дете има уобичајено боравиште. Ако се уобичајено боравиште детета промени, меродавно је право државе новог уобичајеног боравишта.

Члан 18.

Родитељска одговорност наведена у члану 16. може престати или се услови њеног вршења могу изменити мерама одређеним на основу ове Конвенције.

Члан 19.

(1) Пуноважност правног посла закљученог између трећег лица и лица које би по праву државе у којој је правни посао закључен имало својство законског заступника детета, не може се оспоравати, нити се треће лице може сматрати одговорним само зато што то друго лице није било овлашћено да делује као законски заступник детета према праву одређеном одредбама ове Главе, осим ако је треће лице знало или морало знати да је за родитељску одговорност меродавно то право.

(2) Став 1. овог члана се примењује само ако је правни посао закључен између лица која се налазе на територији исте државе.

Члан 20.

Одредбе ове Главе примењују се чак и ако указују на право државе неуговорнице.

Члан 21.

(1) У смислу ове Главе, реч „право” означава право које је на снази у држави, уз искључење његових колизионих норми.

(2) Међутим, ако је на основу члана 16 меродавно право државе неуговорнице и ако колизионе норми те државе указују на примену права неке друге државе неуговорнице која би применила своје право, примењује се право те друге државе. Ако та друга држава неуговорница не би применила своје право, меродавно је право на које упућује члан 16.

Члан 22.

Примена права меродавног на основу одредаба ове Главе може се одбити само ако би била очигледно супротна јавном поретку, узимајући у обзир најбољи интерес детета.

ГЛАВА IV – ПРИЗНАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ

Члан 23.

(1) Мере које су одредили органи државе уговорнице признају се непосредно на основу закона у свим другим државама уговорницама.

(2) Међутим, признање се може одбити:

а) ако је меру одредио орган чија надлежност није била заснована на одредбама Главе II;

б) ако је мера одређена у судском или управном поступку, у коме, супротно основним процесним начелима државе признања, детету није пружена могућност да буде саслушано, осим у хитним случајевима;

в) на захтев сваког лица које тврди да се том мером крши његова родитељска одговорност, ако је таква мера одређена а да том лицу није била пружена могућност да буде саслушано, осим у хитним случајевима;

г) ако је признање очигледно супротно јавном поретку државе признања, узимајући у обзир најбољи интерес детета;

д) ако је мера неспојива са каснијом мером одређеном у држави уобичајеног боравишта детета која није уговорница, а та каснија мера испуњава услове за признање у држави у којој је затражено признање;

ђ) ако није спроведен поступак предвиђен чланом 33.

Члан 24.

Без утицаја на члан 23. став 1, свако заинтересовано лице може захтевати од надлежних органа државе уговорнице да одлуче о признању односно непризнању мере одређене у другој држави уговорници. Поступак се уређује правом државе у којој је захтев поднет.

Члан 25.

Орган државе у којој је захтев поднет везан је чињеницама на основу којих је орган државе у којој је мера одређена засновао своју надлежност.

Члан 26.

(1) Ако мере одређене у једној држави уговорници које су у њој постале и извршне, захтевају извршење у другој држави уговорници, оне ће, на захтев сваког заинтересованог лица, бити оглашене извршним или регистроване за потребе извршења у тој другој држави, по поступку који предвиђа њено законодавство.

(2) Свака држава уговорница на оглашавање извршности тих мера или на њихову регистрацију примењује једноставан и брз поступак.

(3) Оглашавање извршности или регистрација могу се одбити само из разлога наведених у члану 23. став 2.

Члан 27.

Осим ако је неопходно за примену претходних чланова, орган државе признања неће разматрати (преиспитивати) садржину мере која је одређена.

Члан 28.

Мере одређене у једној држави уговорници које су оглашене извршним или су регистроване у циљу извршења у другој држави уговорници, извршавају се у тој другој држави као да су их одредили њени сопствени органи. Извршење се спроводи у складу са правом државе у којој се подноси захтев, у границама које предвиђа њено право, узимајући у обзир најбољи интерес детета.

ГЛАВА V – САРАДЊА

Члан 29.

(1) Свака држава уговорница одређује централни орган за извршавање обавеза које су му наложене овом Конвенцијом.

(2) Федерална држава, држава у којој важи више правних система или држава која се састоји из аутономних територијалних јединица може одредити више од једног централног органа и прецизирати територијални или персонални обим њихових овлашћења. Држава која је искористила ову могућност, одређује централни орган коме се могу упутити сви поднесци ради њиховог достављања одговарајућем (надлежном) централном органу унутар државе.

Члан 30.

(1) Централни органи међусобно сарађују и унапређују сарадњу надлежних органа својих држава, ради остваривања циљева Конвенције.

(2) Они, у вези са применом Конвенције, предузимају одговарајуће кораке за давање обавештења о законодавству и расположивим услугама у њиховим државама у материји заштите деце.

Члан 31.

Централни орган државе уговорнице, било непосредно или уз помоћ јавних органа и других тела, предузима све одговарајуће кораке како би:

а) олакшао комуникацију и понудио помоћ предвиђену чл. 8. и 9. и у овој Глави;

б) олакшао, путем медијације, мирења или сличних метода, спровођење договорених решења у погледу заштите личности или имовине детета у случајевима на које се Конвенција примењује;

в) пружио помоћ, на захтев надлежног органа друге државе уговорнице, у проналажењу детета када се претпоставља да се оно налази на територији замолжене државе и да му је потребна заштита.

Члан 32.

На образложени захтев централног органа или другог надлежног органа државе уговорнице са којом дете има значајну везу, централни орган државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште и у којој се оно налази може, било непосредно или уз помоћ јавних органа и других тела:

а) сачинити извештај о ситуацији у којој се дете налази;

б) затражити од надлежног органа своје државе да размотри потребу за одређивањем мера за заштиту личности или имовине тог детета.

Члан 33.

(1) Ако орган надлежан на основу чл. 5. – 10. разматра могућност смештаја детета у хранитељску породицу, или у неку установу за заштиту деце или пружање заштите путем кафале или сличног института, и ако тај смештај, односно пружање заштите треба да се спроведу у другој држави уговорници, тај орган ће се претходно консултовати са централним органом или другим надлежним органом те друге државе. У том циљу он ће доставити извештај о детету и образложење свог предлога за смештај или пружање заштите.

(2) Одлука о смештају или пружању заштите детету може бити донета у држави молиљи само ако се централни орган или други надлежни орган замољене државе сагласи са таквим смештајем или пружањем заштите, узимајући у обзир најбољи интерес детета.

Члан 34.

(1) Када се разматра мера заштите, надлежни органи на основу Конвенције могу, ако то налаже ситуација у којој се налази дете, затражити од сваког органа друге државе уговорнице који поседује информације од значаја за заштиту детета, да им те информације достави.

(2) Свака држава уговорница може дати изјаву да се захтеви предвиђени у ставу 1. овог члана достављају само преко њеног централног органа.

Члан 35.

(1) Надлежни органи државе уговорнице могу затражити од органа друге државе уговорнице помоћ у спровођењу мера заштите одређених на основу ове Конвенције, нарочито да би се обезбедило делотворно вршење права на виђање детета и права на одржавање редовних личних односа са дететом.

(2) Органи државе уговорнице у којој дете нема уобичајено боравиште могу, на захтев једног од родитеља који има боравиште у тој држави и који жели да стекне или задржи право на виђање, прикупити информације или доказе и утврдити подобност тог родитеља за вршење права на виђање и услове под којима би то право требало да се врши. Орган надлежан за одлучивање о праву на виђање детета на основу чл. 5. – 10. ће, пре него што донесе одлуку, примити и размотрити те информације, доказе и закључке.

(3) Орган који је на основу чл. 5. – 10. надлежан за одлучивање о праву на виђање може прекинути поступак у очекивању исхода по захтеву предвиђеном у ставу 2. овог члана нарочито ако разматра захтев за измену или одузимање права на виђање које су доделили органи државе ранијег уобичајеног боравишта детета.

(4) Остале одредбе овог члана не спречавају орган надлежан на основу чл. 5. – 10. да одреди привремене мере у очекивању исхода по захтеву предвиђеном у ставу 2. овог члана.

Члан 36.

У случају када је дете изложено озбиљној опасности, надлежни органи државе уговорнице у којој су одређене мере за заштиту детета или у којој се разматра одређивање таквих мера, ако буду обавештени да се боравиште детета променило или да се дете налази у другој држави, обавестиће органе друге државе о тој опасности и о мерама које су одређене, односно које се разматрају.

Члан 37.

Надлежни орган не сме захтевати нити давати било какве податке на основу ове Главе ако сматра да би се тиме могли довести у опасност личност или имовина детета или да би то представљало озбиљну претњу за слободу или живот члана његове породице.

Члан 38.

(1) Не доводећи у питање могућност одређивања накнаде разумних трошкова за пружање услуга, централни органи и други јавни органи држава уговорница сносиће сопствене трошкове који настану применом одредаба ове Главе.

(2) Држава уговорница може закључивати споразуме о расподели трошкова са једном или више других држава уговорница.

Члан 39.

Свака држава уговорница може закључивати са једном или више држава уговорница споразуме у циљу унапређења примене ове Главе у њиховим међусобним односима. Државе које су закључиле такав споразум, доставиће његову копију депозитару Конвенције.

ГЛАВА VI – ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 40.

(1) Органи државе уговорнице уобичајеног боравишта детета или државе уговорнице у којој је одређена мера заштите, могу издати потврду на захтев титулара родитељске одговорности или лица коме је поверена заштита личности или имовине детета у коме се наводе његово својство и овлашћења која су му дата.

(2) Сматра се да лице из става 1. овог члана има својство и овлашћења наведена у потврди, уколико се супротно не докаже.

(3) Свака држава уговорница одредиће органе који су надлежни за издавање потврде.

Члан 41.

Лични подаци прибављени или достављени у складу са Конвенцијом могу се користити само у сврху због које су прибављени или достављени.

Члан 42.

Органи којима се подаци достављају обезбеђују чување тајности података у складу са правом своје државе.

Члан 43.

Све исправе, издате или прослеђене на основу Конвенције, ослобођене су легализације или било које сличне формалности.

Члан 44.

Свака држава уговорница може одредити органе којима се упућују захтеви предвиђени чл. 8, 9. и 33.

Члан 45.

(1) Обавештења о одређивању органа наведених у чл. 29. и 44. достављају се Сталном бироу Хашке конференције за међународно приватно право.

(2) Изјава из члана 34. став 2. даје се депозитару Конвенције.

Члан 46.

Држава уговорница у којој се на заштиту личности или имовине детета примењују различити правни системи или групе правних норми није обавезна да примењује правила Конвенције на сукобе који се тичу само тих различитих система или група правних норми.

Члан 47.

У односу на државу у којој се на питања регулисана овом Конвенцијом у различитим територијалним јединицама примењују два или више правних система или групе правних норми:

(1) свако упућивање на уобичајено боравиште у тој држави указује на уобичајено боравиште у одређеној територијалној јединици;

(2) свако упућивање на присутност детета у тој држави указује на присутност у одређеној територијалној јединици;

(3) свако упућивање на место налажења имовине детета у тој држави указује на место налажења имовине детета у одређеној територијалној јединици;

(4) свако упућивање на државу чији је дете држављанин указује на територијалну јединицу одређену правом те државе или, ако одговарајућих норми нема, на територијалну јединицу са којом је дете у најближој вези;

(5) свако упућивање на државу чијим је органима поднет захтев за развод или законску раставу родитеља детета или за поништај њиховог брака указује на територијалну јединицу чијим је органима поднет такав захтев;

(6) свако упућивање на државу са којом дете има значајну везу указује на територијалну јединицу са којом дете има такву везу;

(7) свако упућивање на државу у коју је дете одведено или у којој је задржано указује на територијалну јединицу у коју је дете одведено односно у којој је задржано;

(8) свако упућивање на тела или органе те државе, осим централних органа, указује на тела или органе овлашћене да делују у односној територијалној јединици;

(9) свако упућивање на право, поступак или орган државе у којој је нека мера одређена указује на право, поступак или орган територијалне јединице у којој је та мера одређена;

(10) свако упућивање на право, поступак или орган државе у којој се захтева признање или извршење указује на право, поступак или орган територијалне јединице у којој се захтева признање или извршење.

Члан 48.

За одређивање меродавног права на основу Главе III унутар државе која се састоји од две или више територијалних јединица од којих свака има

сопствени правни систем или групе правних норми у погледу материје регулисане овом Конвенцијом, примењују се следећа правила:

а) ако у тој држави постоје важеће норме које одређују територијалну јединицу чије је право меродавно, примењује се право те јединице;

б) ако таквих норми нема, примењује се право територијалне јединице на које указује члан 47.

Члан 49.

За одређивање меродавног права на основу Главе III унутар државе која примењује два или више правних система или групе правних норми на различите категорије лица у погледу материје регулисане овом Конвенцијом, примењују се следећа правила:

а) ако у тој држави постоје норме које одређују које је од ових права меродавно, примењује се то право;

б) ако таквих норми нема, примењује се правни систем или група правних норми са којом је дете у најближој вези.

Члан 50.

Ова Конвенција не утиче на примену Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце од 25. октобра 1980. године у односима између држава уговорница обеју конвенција. Међутим, ништа не спречава могућност позивања на одредбе ове Конвенције ради повратка незаконито одведеног или задржаног детета или ради организовања права на виђање.

Члан 51.

У односима између држава уговорница, ова Конвенција замењује Конвенцију о надлежности органа и меродавном праву у материји заштите малолетника од 5. октобра 1961. године и Конвенцију о старатељству над малолетницима потписану у Хагу 12. јуна 1902. године, при чему не утиче на признање мера одређених на основу наведене Конвенције од 5. октобра 1961. године.

Члан 52.

(1) Ова Конвенција не утиче на примену других међународних уговора чије су чланице државе уговорнице и који садрже одредбе о материји регулисаној овом Конвенцијом, осим ако државе обавезане таквим уговорима дају супротну изјаву.

(2) Ова Конвенција не утиче на могућност да једна или више држава уговорница закључе споразуме који садрже одредбе о питањима регулисаним овом Конвенцијом у погледу деце са уобичајеним боравиштем у било којој од држава уговорница тих споразума.

(3) Споразуми које закључе једна или више држава уговорница о питањима регулисаним овом Конвенцијом не утичу, у односима тих држава са другим државама уговорницама, на примену одредаба ове Конвенције.

(4) Претходни ставови се, такође, примењују на једнообразне законе засноване на посебним везама регионалне и друге природе које постоје између држава у питању.

Члан 53.

(1) Конвенција се примењује само на мере које су одређене у држави после ступања на снагу Конвенције у односу на ту државу.

(2) Конвенција се примењује на признање и извршење мера одређених након њеног ступања на снагу између државе у којој су мере одређене и државе у којој се тражи признање и извршење.

Члан 54.

(1) Сваки поднесак који се шаље централном органу или другом органу државе уговорнице саставља се на изворном језику и пропраћен је преводом на службени језик или на један од службених језика те државе или, уколико то није могуће, преводом на француски или на енглески језик.

(2) Међутим, држава уговорница се може стављањем резерве у складу са чланом 60. успротивити употреби било француског било енглеског језика.

Члан 55.

(1) Држава уговорница може у складу са чланом 60:

а) задржати надлежност својих органа за одређивање мера за заштиту имовине детета која се налази на њеној територији;

б) задржати право да не призна родитељску одговорност или меру која је неспојива са мером одређеном од стране њених органа у погледу те имовине.

(2) Резерва се може ограничити на одређене врсте имовине.

Члан 56.

Генерални секретар Хашке конференције за међународно приватно право повремено сазива Специјалну комисију ради испитивања практичне примене Конвенције.

ГЛАВА VII – ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 57.

Конвенција је отворена за потписивање државама које су биле чланице Хашке конференције за међународно приватно право у време њеног осамнаестог заседања.

Она се ратификује, прихвата или одобрава и инструменти о ратификацији, прихватању или одобравању депонују се у Министарству спољних послова Краљевине Холандије, депозитару Конвенције.

Члан 58.

(1) Свака друга држава може приступити Конвенцији након њеног ступања на снагу у складу са чланом 61. став 1.

(2) Инструмент о приступању депонује се код депозитара.

(3) Приступање има дејство само у односима између државе која приступа и држава уговорница које нису истакле приговор у погледу њеног приступања у року од шест месеци након пријема обавештења предвиђеног чланом 63. тачка б). Такав приговор може истаћи и свака држава у тренутку

ратификације, прихватања или одобравања Конвенције након приступања. Ти приговори достављају се депозитару.

Члан 59.

(1) Држава састављена од две или више територијалних јединица у којима се примењују различити правни системи у материји регулисаној овом Конвенцијом може, у тренутку потписивања, ратификације, прихватања, одобрења или приступања, изјавити да се ова Конвенција примењује на све територијалне јединице или само на једну или више њих и може да измени ову изјаву подношењем друге изјаве у било ком тренутку.

(2) Ове изјаве се достављају депозитару и у њима се изричито наводе територијалне јединице на које се Конвенција примењује.

(3) Ако држава не да изјаву предвиђену овим чланом, Конвенција се примењује на целокупну територију те државе.

Члан 60.

(1) Свака држава уговорница може најкасније у тренутку ратификације, прихватања или одобравања, или давања изјаве у складу са чланом 59. ставити једну или обе резерве предвиђене чланом 54. став 2. и чланом 55. Ниједна друга резерва није допуштена.

(2) Свака држава може у сваком тренутку повући резерву коју је ставила. О повлачењу резерве обавештава се депозитар.

(3) Дејство резерве престаје првог дана трећег календарског месеца након обавештења наведеног у претходном ставу.

Члан 61.

(1) Конвенција ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од три месеца после депоновања трећег инструмента о ратификацији, прихватању или одобрењу, предвиђених чланом 57.

(2) Након тога, Конвенција ступа на снагу:

а) за сваку државу која је ратификује, прихвати или накнадно одобри, првог дана месеца који следи након истека периода од три месеца после депоновања њеног инструмента о ратификацији, прихватању, одобрењу или приступању;

б) за сваку државу која јој приступи, првог дана месеца који следи након протеча три месеца од истека периода од шест месеци предвиђеног чланом 58. став 3;

в) за територијалне јединице на које је, у складу са чланом 59. проширена примена Конвенције, првог дана месеца који следи након истека периода од три месеца после обавештења предвиђеног тим чланом.

Члан 62.

Свака држава уговорница може отказати Конвенцију писаним саопштењем депозитару. Отказивање се може ограничити на поједине територијалне јединице на које се Конвенција примењује.

Отказивање производи дејство првог дана месеца након истека дванаест месеци од дана пријема саопштења од стране депозитара. Када је у саопштењу прецизиран дужи период, отказивање ће произвести дејство по истеку тог дужег периода.

Члан 63.

Депозитар обавештава државе чланице Хашке конференције за међународно приватно право као и државе које су приступиле Конвенцији у складу са одредбама члана 58. о следећем:

а) потписивању, ратификацији, прихватању и одобрењу предвиђеним чланом 57;

б) приступањима и приговорима против приступања предвиђеним чланом 58;

в) датуму ступања на снагу Конвенције у складу са чланом 61;

г) изјавама наведеним у члану 34. став 2. и члану 59;

д) споразумима наведеним у члану 39;

ђ) резервама наведеним у члану 54. став 2. и члану 55, и о повлачењу наведеном у члану 60. став 2;

е) отказивањима предвиђеним чланом 62.

Као потврду, доле наведени, као прописно овлашћени, потписали су ову Конвенцију.

Сачињено у Хагу, 19. октобра 1996. године, на француском и енглеском језику, при чему су оба текста подједнако веродостојна, у једном примерку који ће бити депонован у архивама Владе Краљевине Холандије и чија ће оверена копија бити достављена дипломатским путем свакој држави која је била чланица Хашке конференције за међународно приватно право у време одржавања њеног осамнаестог заседања.

Члан 3.

Одређује се министарство надлежно за породичну заштиту да поступа као централни орган Републике Србије надлежан за извршавање обавеза из Конвенције.

Министарство надлежно за породичну заштиту надлежно је и за пријем захтева предвиђених у чл. 8, 9. и 33. Конвенције и за издавање потврда из члана 40. став 3. Конвенције.

Члан 4.

Приликом депоновања ратификационог инструмента, надлежни орган Републике Србије ће депозитара, Министарство спољних послова Краљевине Холандије, у складу са чланом 34. став 2. и чланом 45. став 2. Конвенције, обавестити да је за пријем захтева других држава уговорница за достављање информација од значаја за заштиту детета надлежно министарство надлежно за породичну заштиту.

Члан 5.

Приликом депоновања ратификационог инструмента, у складу са чланом 60. став 1. Конвенције, надлежни орган Републике Србије ће депозитара, Министарство спољних послова Краљевине Холандије, обавестити да Република Србија, у складу са чланом 55. став 1. Конвенције, задржава надлежност својих органа за одређивање мера за заштиту имовине детета која се налази на њеној територији и задржава право да не призна родитељску одговорност или меру која је неспојива са мером одређеном од стране њених органа у погледу те имовине.

Члан 6.

О извршавању одредаба овог закона стара се министарство надлежно за породичну заштиту.

Члан 7.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Међународни уговори”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о потврђивању Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце садржан је у члану 16. ст. 1. и 2, члану 97. став 1. тачки 1. и члану 99. став 1. тачки 4. Устава Републике Србије, којима је прописано да је Република Србија, поред осталог, надлежна и за уређивање спољне политике земље која треба да почива на опште признатим принципима и правилима међународног права, односно, према којима су потврђени међународни уговори саставни део унутрашњег правног поретка, затим да Република Србија уређује међународни положај и односе са другим државама и међународним организацијама, односно, да Народна скупштина потврђује међународне уговоре кад је законом предвиђена обавеза њиховог потврђивања.

II. РАЗЛОЗИ ЗБОГ КОЈИХ СЕ ПРЕДЛАЖЕ ПОТВРЂИВАЊЕ КОНВЕНЦИЈЕ

1. Предмет регулисања, државе уговорнице и однос са правним тековинама Европске уније

Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце (у даљем тексту: Конвенција) усвојена је 1996. године под окриљем Хашке конференције за међународно приватно право, а ступила је на снагу 2002. године.

Конвенција уређује питање родитељске одговорности, која подразумева не само овлашћења и дужности родитеља, већ и старатељство, хранитељство и друге сличне установе, као и заступање детета у прекограничним ситуацијама. Другим речима, мере за заштиту деце из Конвенције могу се тицати њихове личности или имовине, те је већ у самој Конвенцији дата, *exempli causae*, листа мера на коју се она односи. Имајући у виду да ове мере могу бити и јавноправног и породичноправног карактера, Конвенција омогућава релативно широку заштиту деце и примењује се од рођења детета до навршених 18 година живота. Из поља примене Конвенције изричито су искључена следећа питања: утврђивање и оспоравање материнства или очинства, одлуке о усвојењу, мере које имају за циљ заснивање, поништај или раскид усвојења, лично име детета, еманципација, издржавање, наслеђивање, социјално осигурање, јавне мере општег карактера у области образовања или здравља, мере које су одређене према детету као извршиоцу кривичног дела и одлуке о праву на азил и усељавање.

Конвенција је до сада окупила 41 државу уговорницу, укључујући и све државе Европске уније, сем Италије. Последња држава Европске уније која је ратификовала Конвенцију је Белгија (28. маја 2014. године), тако да Конвенција тренутно обавезује 27 држава чланица. Сви уговори које Европска Унија закључи са међународним организацијама (непосредно или, у случају Конвенције, државе чланице на основу посебног овлашћења) представљају, према схватањима Суда правде, део комунитарног права. У том смислу, државе које приступају Европској унији дужне су да отпочну процес прилагођавања свог законодавства приступањем овим уговорима. У Извештају Европске комисије о напретку Републике Србије за 2014. годину, који прати саопштење Европском парламенту, Европском Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона; Стратегија проширења и кључни

изазови за период 2014–2015 (COM Европска комисија (2014) 700 коначни); Поглавље 24, (стр. 92 Извештаја), наведено је да Република Србија још увек није приступила Конвенцији. Стога је приступање Конвенцији један од неопходних корака Републике Србије у процесу евроинтеграција.

2. Основна решења Конвенције

Конвенција уређује материју родитељске одговорности и других мера за заштиту деце, комбинујући метод унификације и метод сарадње, тако да обухвата следеће целине:

1. утврђивање међународне надлежности за одлучивање о родитељској одговорности и мерама за заштиту деце;
2. одређивање меродавног права за та питања;
3. међусобно признање и извршење одлука о родитељској одговорности и мерама за заштиту деце донете у државама уговорницама;
4. сарадња држава уговорница посредством система централних органа.

Основне идеје Конвенције су: а) спровести принцип једнаког третмана деце која живе у истој држави; б) одредити надлежни орган који може адекватно да процени најбољи интерес детета; в) омогућити да надлежни орган примењује своје право или кориговати основно колизионо решење ако је то у најбољем интересу детета у конкретном случају; г) омогућити једноставнију циркулацију одлука о мерама за заштиту кроз поједностављен систем признања; д) организовати сарадњу као помоћ методу унификације и заштити детета.

Конвенција је подељена на седам глава: Поље примене (чл. 1–4); Надлежност (чл. 5–14); Меродавно право (чл. 15–22); Признање и извршење (чл. 23–28); Сарадња (чл. 29–39); Опште одредбе (чл. 40–56); Завршне одредбе (чл. 56–63).

2.1. Надлежност

Међународна надлежност се, према Конвенцији, одређује, по правилу, на основу критеријума уобичајеног боравишта детета. На тај начин, Конвенција штити принцип најбољег интереса детета *in abstracto* и успоставља принцип једнаког третмана деце која живе у истој држави без обзира на њихово држављанство. Надлежни орган у држави уобичајеног боравишта детета овлашћен је да предузима све врсте мера за заштиту деце (редовне мере, хитне мере, као и оне које су привременог карактера). У случају, пак, деце која спадају у посебно угрожену категорију (деца избеглице, деца без уобичајеног боравишта и међународно расељена деца), Конвенција успоставља редовну надлежност органа државе на чијој се територији деца налазе.

Конвенција штити принцип најбољег интереса детета, јер омогућава да се у атипичним ситуацијама критеријум надлежности коригује тако да одговара најбољем интересу конкретног детета. То се постиже установом трансфера, односно уступања надлежности. У том случају, орган који је редовно надлежан (суд или управни орган) одлучује да ли ће уступити надлежност органу друге државе уговорнице који је у бољем положају да спроведе цео или део поступка. Надлежност се може уступити држави држављанства детета, држави у којој се налази имовина детета, држави у којој се одлучује о разводу или поништају брака односно о законској растави родитеља детета или држави са којом дете има неку другу значајну везу. У суштини, реч је о заснивању надлежности на основу заједничке одлуке органа две државе уговорнице о томе који од њих може ефикасније да процени најбољи интерес детета.

Осим случаја трансфера надлежности, Конвенција дозвољава и да суд који одлучује о разводу или поништају брака односно законској растави родитеља може, под одређеним условима, одлучити и о родитељској одговорности и

другим мерама за заштиту детета које нема уобичајено боравиште у држави суда.

Конечно, Конвенција предвиђа надежност за одлучивање о хитним и привременим мерама за заштиту детета, на основу критеријума присутности детета на територији конкретне државе уговорнице. Разлика између ове две врсте мера је у томе што оне привременог карактера не могу имати екстериторијално дејство, док се хитне мере могу признати и извршити у другим државама уговорницама. Уколико се хитне или привремене мере одреде у држави уговорници према детету које има уобичајено боравиште у држави неугворници, такве мере престају да важе у држави уговорници након признања одлуке о заштити детета коју је накнадно донео орган државе неугворнице.

2.2. Меродавно право

Када је реч о меродавном праву, Конвенција предвиђа колизиону норму за родитељску одговорност и за мере заштите деце у случају када се о овим питањима одлучује у судском или управном поступку, али и колиционе норме за родитељску одговорност која постоји без мериторног одлучивања. У првом случају, надлежни орган (суд или орган управе) примењује своје право, што је прилично једноставно решење јер се не мора утврђивати садржина страног права. Иако је то значајна олакшица за судове или управне органе, циљ ове колиционе норме усмерен је ка што ефикаснијој заштити деце. Наиме, ако о мери за заштиту детета одлучује орган који је на основу критеријума надлежности најпогоднији да процени најбољи интерес детета, онда ће у највећем броју случајева право државе тог органа исто тако бити у најближој вези са ситуацијом у којој се дете налази. Ипак, ако то захтева најбољи интерес детета у конкретном случају, надлежни орган може исто тако применити или узети у обзир и право друге државе са којом дете има значајну везу. У случају заснивања новог уобичајеног боравишта детета у другој држави уговорници, на услове за спровођење већ одређених мера у претходној држави уговорници примењује се од тренутка промене право државе новог уобичајеног боравишта детета.

У ситуацији када стицање или престанак родитељске одговорности не захтева мериторно одлучивање (*ex lege* родитељска одговорност, споразум о родитељској одговорности, родитељска одговорност која постоји на основу једностраног акта), меродавно право се одређује на основу уобичајеног боравишта детета. Иста тачка везивања важи и у погледу меродавног права за вршење родитељске одговорности. У случају промене уобичајеног боравишта детета, за стицање и вршење родитељске одговорности меродавно је право државе новог уобичајеног боравишта.

Одређивањем меродавног права на основу уобичајеног боравишта детета, Конвенција успоставља принцип једнаког третмана деце која живе у истој држави без обзира на њихово држављанство.

У погледу свих колизионих норми важи принцип универзалне примене, што значи да се примењује и право државе која није уговорница ако на њу укаже колициона норма Конвенције. На тај начин, приступање Републике Србије Конвенцији ставиће *ad acta* у овој материји колиционе норме Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Службени лист СФРЈ”, бр. 43/82 и 72/82 – испр, „Службени лист СРЈ”, број 46/96 и „Службени гласник РС”, број 46/06 – др. закон), те ће се примењивати само одредбе Конвенције о одређивању меродавног права.

2.3. Признање и извршење

Конвенција предвиђа поједностављени систем признања мера за заштиту деце, тако што омогућава признање *ipso iure*. То значи да се мера за заштиту признаје без потребе покретања посебног поступка ако се у складу са њом поступа добровољно, односно док се лице које треба да поступа у складу са изреченом мером за заштиту истој не противи. Уколико је потребно да се докаже постојање одлуке о одређеној мери, довољно је приложити саму одлуку (оверени препис) или потврду о њој. Чак ни тада акценат није на формалним условима – довољан је и факс из државе порекла одлуке, а у хитним случајевима и телефонски позив централног органа или суда државе порекла, уз препоруку да након тога следи, што је пре могуће, и писани документ којим би се потврдило постојање мере. Овакав систем је ефикасан с аспекта заштите детета, зато што његова заштита не зависи од егзекватуре одлуке и дете не мора да чека признање да би било заштићено у конкретној држави уговорници, што је од посебног значаја када је потребно хитно заштитити дете (на пример, у случају насиља у породици). Имајући у виду да класичан поступак признања може да потраје (посебно ако треба утврдити угроженост јавног поретка или постојање фактичке узајамности), предности *ipso iure* признања, са аспекта заштите детета, су очигледне.

Ипак, уколико лице у питању не поступа у складу са мером за заштиту детета, могуће је покренути класичан поступак признања. Када је реч о условима за признање, поједини су традиционални (индиректна надлежност, право на одбрану, јавни поредак), док су други специфични, зато што дословно прате Конвенцију о правима детета (мишљење детета), или зато што омогућавају заштиту детета мењањем услова који су уобичајени (испитује се противуречност мере у односу на каснију одлуку) или су, пак, везани за сакционисање пропуста у сарадњи централних органа (сагласност за смештај детета у хранитељску породицу или у институцију). Такође, Конвенција дозвољава и признање унапред, када свако заинтересовано лице може поднети захтев за признање или одбијање признања мере за заштиту. Коначно, принцип најбољег интереса детета се узима у обзир и у поступку непосредног извршења мере за заштиту детета.

2.4. Сарадња

Конвенција обавезује државе уговорнице да одреде централне органе који треба да међусобно сарађују у циљу ефикасније заштите деце. Њихова улога нарочито долази до изражаја у погледу обавезе размене информација о правним прописима и доступним услугама за заштиту деце, пружању помоћи приликом поступка трансфера надлежности, спровођењу медијације и проналажењу и заштити деце која су незаконито одведена или задржана. Надлежни органи државе уговорнице могу, ако то налаже ситуација у којој се налази дете, захтевати од сваког органа друге државе уговорнице који поседује информације од значаја за заштиту детета да им те информације достави. Централни органи су дужни да пружају помоћ у спровођењу мера заштите предузетих на основу Конвенције, нарочито у циљу обезбеђивања делотворног вршења права на виђање детета и права на одржавање редовних личних односа са дететом. Осим тога, на образложени захтев централног органа или другог надлежног органа државе уговорнице са којом дете има значајну везу, централни орган државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште и у којој се налази може, било непосредно било уз помоћ јавних органа и других тела, да сачини извештај о ситуацији у којој се дете налази или да затражи од надлежног органа сопствене државе да размотри потребу за предузимање мера за заштиту личности или имовине тог детета. У случају организовања

хранитељства или смештаја детета у установу, централни орган државе молиће шаље држави у којој треба применити те мере заштите извештај о детету са предлозима у погледу мера које треба предузети. Без сагласности замољене државе одлука државе молиће о примени мере се не може донети, а ако до тога дође, одлука неће бити призната. Држава уговорница која је одредила мере заштите детета које је изложено озбиљној опасности или у којој се разматра одређивање таквих мера, у случају промене уобичајеног боравишта детета или ако се дете налази у другој држави, обавештава ту државу о тој опасности и о мерама за заштиту детета које су одређене или се разматрају. Конвенција штити личност и имовину детета, односно слободу и живот члана породице детета, на начин да обавезује надлежне органе да не смеју захтевати или давати било какве податке предвиђене одредбама главе Конвенције које се односе на сарадњу, ако би се тиме угрозиле наведене вредности.

3. Однос Конвенције и других хашких конвенција о заштити деце које је ратификовала Република Србија

Имајући у виду да Република Србија ратификовала Хашку конвенцију о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце, Хашку конвенцију о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења и Хашки протокол о одређивању меродавног права за обавезе издржавања, које, свака на свој начин, уређују питање заштите деце у материји којој су посвећене, требало би имати у виду да све оне омогућавају континуирану заштиту деце у прекограничним ситуацијама тек заједно са Конвенцијом. Наиме, заштита деце почиње управо Конвенцијом, зато што она уређује најважнији однос из угла детета – однос између родитеља и детета (породице) и право детета на породични живот. Истовремено, она штити дете установама старатељства, хранитељства и сл. У изузетним ситуацијама, када је право на старање успостављено Конвенцијом повређено тако што је дете незаконито одведено или задржано ван државе свог уобичајеног боравишта, решење, по правилу, предвиђа Конвенција о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце. Ипак, ни тада Конвенција није без значаја, јер у појединим случајевима њена примена може доћи у обзир. Наиме, Конвенција омогућава да судови државе у којој је дете непосредно пре отмице имало своје уобичајено боравиште задрже надлежност за одлучивање о свим мерама за заштиту личности и имовине детета. Према овој одредби, да би суд државе уточишта могао да заснује редовну надлежност, потребно је да се испуне одређени, врло строги услови. На тај начин спречава се да суд државе уточишта мериторно одлучује о праву на старање након што је одбијен повратак детета, чиме се отклања једна од највећих слабости Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце. На истој идеји почива и Конвенција о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце, али она не предвиђа механизме за њено остваривање. Такође, ако лице које је титулар права на старање располаже одлуком суда или управног органа органа о томе, повратак детета се може обезбедити и системом признања и извршења који предвиђа Конвенција. Осим тога, у случају да држава уточишта сматра да дете треба вратити, али под условом да је организована његова заштита по повратку, не мора да чека интервенцију државе уобичајеног боравишта детета, већ може да предузме хитну меру, која ће, према Конвенцији, бити призната *ipso iure* и у држави у коју се дете враћа. Конвенција омогућава обавештавање не само о праву држава уговорница већ и о постојећим начинима заштите деце у свакој од држава уговорница. Насупрот томе, Конвенција о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце обавезује само на размену информација о важећем праву. Сумирајући значај улоге Конвенције у односу на Конвенцију о

грађанскоправним аспектима међународне отмице деце (када су обе државе њихове уговорнице), може се рећи да Конвенција чини Конвенцију о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце ефикаснијом и спречава заснивање надлежности суда државе уточишта када одбије повратак детета. Чињеница да је централни орган за Конвенцију о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце министарство надлежно за послове правосуђа, а да је предлог да централни орган за Конвенцију буде министарство надлежно за породичну заштиту, неопходно је да у случајевима отмице деце у односима са државама уговорницама обеју конвенција бити неопходна тесна сарадња та два министарства.

У погледу односа Конвенције и Конвенције о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења, може се десити да алтернативни облици старања (старатељство, хранитељство, институционални смештај), који се могу организовани управо према Конвенцији, не пружају детету адекватну заштиту. Тада се, ако нема могућности за примену домаћег усвојења примењује Конвенција о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења и систем међународног усвојења. Конвенција се примењује након што међународно усвојење буде засновано, јер се дете након успостављања родитељског односа поново штити Конвенцијом на исти начин као да је реч о биолошкој породици.

Конечно, питање издржавања деце је актуелно без обзира ко се стара о детету (Хашки Протокол). С обзиром да у поступку за остваривање издржавања дете мора имати заступника, он се може одредити на основу Конвенције.

4. Улога Конвенције у односу на Конвенцију Уједињених Нација о правима детета

Конвенција УН о правима детета, као што је познато, предвиђа обавезу међународне сарадње, односно закључивања међународних уговора, који треба да омогуће остваривање тих права и у прекограничним случајевима, тако да се приступање Конвенцији може посматрати и као начин испуњења те међународне обавезе. У том смислу, Конвенција УН о правима детета предвиђа посебну заштиту детета. Дете има право да живи са родитељима и да одржава личне односе са родитељем са којим не живи. Такође, постоје и ситуације када се најбољи интерес детета мења и подразумева управо супротну ситуацију – присуство родитеља или угрожава дете (злостављање, занемаривање) или њихов заједнички живот више није могућ (одвојени живот родитеља) или, пак никада није ни постојао. Тада држава, у зависности од околности, или одређује родитеља са којим ће дете живети и уређује одржавање личних односа са другим родитељем или организује алтернативне начине старања, као што су, на пример, старатељство или хранитељство, јер је, услед измењених околности, тај вид бриге о детету у његовом најбољем интересу. Када све наведене ситуације добију међународно обележје, онда се заштита детета може остварити управо применом Конвенције.

Поред тога, веза са Конвенцијом УН о правима детета јасна је већ из саме Преамбуле Конвенције, којом је указано да њене одредбе у својој основи имају управо Конвенцију УН о правима детета и најбољи интерес детета као примарни критеријум, који служе за тумачење Конвенције.

5. Однос Конвенције и позитивног законодавства Републике Србије

Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Службени лист СФРЈ”, бр. 43/82 и 72/82 – испр, „Службени лист СРЈ”, број 46/96 и „Службени гласник РС”, број 46/06 – др. закон) не омогућава онај степен заштите деце који би се постигао приступањем Републике Србије Конвенцији.

Наиме, наведени закон не садржи одредбе о надлежности и меродавном праву за хранитељство или грађанскоправну заштиту од насиља у породици (што може бити обухваћено Конвенцијом). Такође, уобичајено боравиште детета није критеријум ни за одређивање међународне надлежности домаћих органа ни за одређивање меродавног права у погледу старатељства или односа родитеља и деце. Критеријум надлежности је пребивалиште или држављанство у различитим комбинацијама, док се меродавно право одређује на основу држављанства штићеника, односно пребивалишта или држављанства родитеља и/или детета. Поред тога, закон не омогућава да се одређивање меродавног права прилагоди потреби заштите најбољег интереса детета у конкретном случају јер не предвиђа клаузулу одступања.

С друге стране, коначна верзија Нацрта закона о међународном приватном праву предвиђа знатно ефикаснију заштиту деце, ослањајући се на принципе најбољег интереса детета и једнаког третмана деце која живе у истој држави, као и посебног регулисања надлежности, меродавног права и једноставног система за признање одлука о грађанскоправној заштити од насиља у породици. Ипак, Конвенција даје оптимални систем заштите деце, јер омогућава ослањање на установе које није могуће предвидети националним изворима међународног приватног права, зато што изискују међународну сарадњу – реч је о установи трансфера надлежности, систему признања *ipso iure* и систему сарадње посредством централних органа. Коначно, творци Нацрта закона о међународном приватном праву се у погледу меродавног права за заштиту деце позивају, у случају ратификације, на Конвенцију.

III. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити финансијска средства у буџету Републике Србије.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
РАЗЛОГА ЗА ДАВАЊЕ ОБАВЕШТЕЊА ИЗ ЧЛАНА 45. КОНВЕНЦИЈЕ О
НАДЛЕЖНОСТИ, МЕРОДАВНОМ ПРАВУ, ПРИЗНАЊУ И ИЗВРШЕЊУ ОДЛУКА
И САРАДЊИ У МАТЕРИЈИ РОДИТЕЉСКЕ ОДГОВОРНОСТИ И МЕРА ЗА
ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

У складу са чланом 45. став 1. Конвенције, Република Србија ће обавестити Стални биро хашке конференције за међународно приватно право да је министарство надлежно за породичну заштиту централни орган Републике Србије надлежан за извршавање обавеза које му налаже Конвенција и за пријем захтева предвиђених чл. 8, 9, и 33. Конвенције.

Разлози за давање обавештења

Чланом 3. Конвенције одређене су мере које надлежни органи државе уговорнице предузимају у циљу заштите личности и имовине детета. Када су у питању мере из Конвенције које се односе на стицање, вршење, престанак, ограничење и преношење родитељске одговорности, према Породичном закону („Службени гласник РС”, бр. 18/05 и 72/11) о изрицању, промени и престанку тих мера одлучује суд. У хитним случајевима, у складу са чл. 132. став 1. и чл. 332. став 2. Породичног закона, када детету треба хитно обезбедити смештај у сигурно окружење измештањем из породице и ставити га под старатељство, одлукама органа старатељства може се привремено ограничити вршење родитељског права, до доношења одлуке суда о лишењу или вршењу родитељског права или заштите права детета. Осим тога, у судским поступцима за лишење и вршење родитељског права и заштиту права детета, орган старатељства обавезно даје свој стручни налаз и мишљење.

Када су у питању наведене мере из Конвенције које се односе на старатељство, одређивање лица или органа надлежних за старање о личности или имовини детета, заступање и пружање помоћи детету, смештај детета у хранитељску породицу или у установу за заштиту деце, надзор јавних органа овлашћених за старање о детету над лицем коме је дете поверено на старање, управљање, заштиту или располагање имовином детета, о њима у Републици Србији, на основу овлашћења из Породичног закона, одлучује орган старатељства.

С обзиром да у Републици Србији о примени већине наведених мера из Конвенције одлучује орган старатељства, и да тај орган учествује у судским поступцима у којима се изричу одређене мере из Конвенције, а да, према члану 14. Породичног закона, надзор над радом и стручним радом органа старатељства врши министарство надлежно за породичну заштиту, и да то министарство, према члану 16. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 44/14), обавља послове државне управе које се односе на систем породичноправне заштите, породицу и децу, правно је основано и целисходно да то министарство буде централни орган Републике Србије за извршавање обавеза које налаже Конвенција. Притом, треба водити рачуна да је, када се ради о случајевима отмице деце (чл. 7. и 12. Конвенције), неопходна сарадња министарства надлежног за породичну заштиту са министарством надлежним за послове правосуђа, које је централни орган Републике Србије за извршавање обавеза из Хашке конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце.

Према одредбама чл. 8, 9. и 33. Конвенције, надлежни органи држава уговорница могу достављати захтеве другим државама уговорницама за заснивање или уступање надлежности у конкретним случајевима примене мера које су одређене Конвенцијом. Такви захтеви се могу достављати непосредно надлежном органу државе уговорнице или централном органу те државе. С

обзиром да је правно основано и целисходно да министарство надлежно за породичну заштиту буде централни орган Републике Србије за извршавање обавеза које му налаже Конвенција, тај орган је надлежан и за пријем наведених захтева.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
РАЗЛОГА ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ОРГАНА ИЗ ЧЛ. 40. СТАВ 3. КОНВЕНЦИЈЕ О
НАДЛЕЖНОСТИ, МЕРОДАВНОМ ПРАВУ, ПРИЗНАЊУ И ИЗВРШЕЊУ ОДЛУКА
И САРАДЊИ У МАТЕРИЈИ РОДИТЕЉСКЕ ОДГОВОРНОСТИ И МЕРА ЗА
ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

За издавање потврде из члана 40. став 3. Конвенције, у Републици Србији надлежно је министарство надлежно за породичну заштиту.

Разлози за одређивање

Према члану 12. Породичног закона, орган старатељства обавља послове заштите и помоћи породици и послове старатељства. Такође, тај орган у складу са чланом 80. Породичног закона врши надзор над вршењем родитељског права. У складу са наведеним овлашћењима, као и на основу овлашћења из релевантних подзаконских аката донетих на основу Породичног закона, орган старатељства, поред других послова, обавља и послове процене стања, функционисања, потреба и ризика у породици, односно остварује непосредан увид у стање и функционисање породице, па је целисходно да тај орган издаје потврду у којој се наводе својство и овлашћења која су дата титулару родитељске одговорности или лицу коме је поверена заштита личности или имовине детета. Међутим, већ приликом депоновања ратификационог инструмента, неопходно је обавестити депозитара о контакт подацима надлежног органа старатељства, дакле треба унапред одредити месну надлежност органа старатељства да би се могли доставити контакт подаци. Члан 40. Конвенције, који се односи на ову потврду, подразумева две ситуације: 1) у првој, Република Србија је држава уобичајеног боравишта детета (те се орган старатељства може везати за његово уобичајено боравиште); 2) у другој ситуацији, пак, наша надлежност је заснована нпр. на основу трансфера надлежности (чл. 8. и 9. Конвенције) или се ради о хитним и привременим мерама (чл. 11. и 12. Конвенције), односно међународно расељеној деци (члан 6. Хашке конвенције), те је надлежност заснована на присуству детета. У свим тим случајевима, тешко је одредити месну надлежност органа старатељства већ у тренутку када се даје изјава приликом депоновања. Из тог разлога, целисходно је да за издавање потврде из члана 40. став 3. Конвенције, у Републици Србији буде надлежно министарство надлежно за породичну заштиту, које је и централни орган Републике Србије надлежан за извршавање обавеза из Конвенције, које ће правно релевантне чињенице за издавање потврде прибављати посредно, од органа старатељства чија ће се месна надлежност одређивати у сваком конкретном случају према критеријумима из члана 40. Конвенције.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
РАЗЛОГА ЗА ДАВАЊЕ ИЗЈАВЕ ИЗ ЧЛАНА 34. СТАВ 2. И ЧЛАНА 45. СТАВ 2.
КОНВЕНЦИЈЕ О НАДЛЕЖНОСТИ, МЕРОДАВНОМ ПРАВУ, ПРИЗНАЊУ И
ИЗВРШЕЊУ ОДЛУКА И САРАДЊИ У МАТЕРИЈИ РОДИТЕЉСКЕ
ОДГОВОРНОСТИ И МЕРА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

Приликом депоновања ратификационог инструмента, у складу са чланом 34. став 2. и чланом 45. став 2. Конвенције, Република Србија ће депозитара, Министарство спољних послова Краљевине Холандије, обавестити да је за пријем захтева других држава уговорница за достављање информација од значаја за заштиту детета надлежно министарство надлежно за породичну заштиту, као централни орган Републике Србије за извршавање обавеза које му налаже Конвенција.

Разлози за давање изјаве

Неопходно је да постоји јединствени увид и евиденција достављених захтева других држава уговорница за достављање информација од значаја за заштиту детета, као и оцена благовремености и садржине одговора органа Републике Србије по тим захтевима са аспекта извршавања обавеза Републике Србије које налаже Конвенција.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
РАЗЛОГА ЗА СТАВЉАЊЕ РЕЗЕРВЕ ИЗ ЧЛАНА 60. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ О
НАДЛЕЖНОСТИ, МЕРОДАВНОМ ПРАВУ, ПРИЗНАЊУ И ИЗВРШЕЊУ ОДЛУКА
И САРАДЊИ У МАТЕРИЈИ РОДИТЕЉСКЕ ОДГОВОРНОСТИ И МЕРА ЗА
ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

Приликом депоновања ратификационог инструмента, у складу са чланом 60. став 1. Конвенције, надлежни орган Републике Србије ће депозитара, Министарство спољних послова Краљевине Холандије, обавестити да Република Србија, у складу са чланом 55. став 1. Конвенције, задржава надлежност својих органа за одређивање мера за заштиту имовине детета која се налази на њеној територији и право да не призна родитељску одговорност или меру која је неспојива са мером одређеном од стране њених органа у погледу те имовине.

Разлози за стављање резерве

Мере заштите имовине детета на територији Републике Србије доносе судови и органи старатељства. Они, у складу са својим овлашћењима, могу најбоље оценити начин, средства и обим заштите имовинских права детета, па је целисходно, са тог аспекта, ставити резерву коју дозвољава Конвенција, односно задржати њихову надлежност за одређивање мера за заштиту имовине детета која се налази на територији Републике Србије и право да Република Србија не призна родитељску одговорност или меру која је неспојива са мером одређеном од стране тих органа у погледу те имовине. Осим тога, према актуелном нацрту Закона о међународном приватном праву, задржана је, сем за краткорочни закуп, искључива надлежност домаћих органа за стварноправне односе. Обе наведене резерве су ставиле следеће државе: Албанија, Бугарска, Хрватска, Кипар, Мађарска, Малта, Црна Гора, Пољска, Румунија, Русија, Словачка, Шпанија, Украјина и Јерменија. Резерву само на надлежност су ставиле Латвија и Литванија, а само на признање мера Швајцарска.